

Faktablad om landsbygdsprogrammet för Sverige 2014–2020

Europeiska kommissionen antog formellt landsbygdsutvecklingsprogrammet för Sverige den 26 maj 2015 och den senaste ändringen godkändes i september 2019. Programmet beskriver Sveriges prioriteringar för de 3,8 miljarder euro i offentliga medel som är tillgängliga under sjuårsperioden 2014–2020 (1,8 miljarder euro från EU:s budget, varav 18 miljoner euro som överförs från anslagen för direktstöd inom den första pelaren i den gemensamma jordbrukspolitiken (GJP), och 2 miljarder euro i nationell medfinansiering samt 2,9 miljoner euro i kompletterande nationell tilläggsfinansiering).

Fokus för landsbygdsprogrammet för Sverige ligger på att återställa, bevara och förbättra de ekosystem som är beroende av jord- och skogsbruk. Över 18 % av jordbruksmarken kommer att omfattas av avtal som stöder biologisk mångfald. Det behövs mer innovation på landsbygden, och Sverige genomför därför det europeiska innovationspartnerskapet och planerar att skapa mer än 135 000 utbildningsplatser. Genom programmet investerar man i lokal utveckling. Över 50 % av landsbygdsbefolkningen omfattas av lokala utvecklingsstrategier som genomförs av 48 lokala åtgärdsgrupper runt om i landet. Omkring 500 miljoner euro används till bredband och ungefär 36 % av landsbygdsbefolkningen kan räkna med bättre tillgång till tjänster och infrastruktur.

Stöd till [landsbygdsutveckling](#) är den andra pelaren i den [gemensamma jordbrukspolitiken](#). Genom den får medlemsländerna EU-finansiering att använda på nationell eller regional nivå inom ramen för fleråriga samfinansierade program. Totalt genomförs 118 program i de 28 medlemsstaterna. [Förordningen om landsbygdsutveckling](#) för perioden 2014–2020 innehåller sex ekonomiska, ekologiska och sociala prioriteringar, och tydliga mål har satts upp för programmen. För att bättre samordna åtgärderna och maximera synergieffekterna med övriga europeiska struktur- och investeringsfonder ([ESI-fonderna](#)), har ett [partnerskapsavtal](#) dessutom ingåtts med varje medlemsland, där respektive lands allmänna strategi för EU-finansierade strukturinvesteringar fastställs.

Detta faktablad ger en kort översikt över hur man inom landsbygdsprogrammet tar itu med Sveriges utmaningar och möjligheter. I bilagan finns en tabell som visar prioriteringar och fokusområden, tillsammans med deras särskilda mål och budget.

1. LÄGET OCH DE STÖRSTA UTMANINGARNA

Sveriges yta är 438 576 km², inklusive sjöar, och 78 % är landsbygd. Jordbruksmarken täcker omkring 3,1 miljoner hektar och utgör 8,4 % av landområdet. Skog utgör 68 % av den totala landarealen. År 2012 var jordbrukets bidrag till BNP 0,4 %, vilket var under genomsnittet för EU som helhet. Jordbruksmarken i Sverige är ojämnt fördelad över landet och finns främst i den södra delen. I de fyra nordligaste länen, som utgör nästan hälften av Sveriges totala yta, finns det bara 7 % jordbruksmark.

Antalet jordbruksföretag minskar och samtidigt växer de kvarvarande företagen i storlek. En genomsnittlig gård omfattar 43 hektar och omkring hälften av jordbruksmarkerna är klassificerade som områden med naturliga begränsningar. Skogsindustrin är en av de

viktigaste näringsgrenarna i Sverige och en av de mest konkurrenskraftiga på internationell nivå. Sverige har ungefär 100 000 sjöar som täcker nästan en tiondel av landets yta.

Jordbruket skiljer sig åt i olika delar av landet. I de fyra nordligaste länen dominerar boskapsuppfödning och det finns många små jordbruk. I mellersta Sverige finns det många stora jordbruk och färre små gårdar. Skogsbruk, boskapsuppfödning och åkerbruk är viktiga i södra delen av landet.

I och med strukturförändringar inom jord- och skogsbrukssektorn har andra näringar på landsbygden blivit allt viktigare för sysselsättningen. Landsbygdsekonomin är emellertid fortfarande starkt beroende av jord- och skogsbruket och anknutna näringar. Tillämpad forskning och spridning av resultaten till jordbrukare och företag på landsbygden kan ha avgörande betydelse för att uppnå förändringar och hantera framtida utmaningar.

Inom jordbruket har lönsamheten varierat kraftigt från en sektor till en annan under de senaste åren. Svinuppfödningen drabbades hårt av låga priser och höga kostnader under 2011 och 2012. Lönsamheten för mjölkproduktionen har varierat mycket och dessutom står spannmålsproduktionen inför stora svårigheter. En studie visar att lönsamheten för 2013 inom samtliga jordbrukssektorer var alltför låg för att skapa hållbar tillväxt och sysselsättning.

2. HUR BIDRAR LANDSBYGDSPROGRAMMET TILL EN LÖSNING?

Genom landsbygdsprogrammet finansieras åtgärder enligt sex prioriteringar för landsbygdsutveckling – med särskild tonvikt på prioritering 4: Återställa, bevara och förbättra de ekosystem som är beroende av jord- och skogsbruk. Inriktningen för varje prioritering förklaras kortfattat nedan.

Kunskapsöverföring och innovation inom jord- och skogsbruk samt på landsbygden,

Framgångsrika innovationssystem är avgörande för att stärka verksamheten på landsbygden och för att utveckla bättre metoder för att möta miljö- och klimatutmaningarna. Det europeiska innovationspartnerskapet skapar förutsättningar för att tillgodose detta behov, och inom landsbygdsutvecklingsprogrammet inriktas denna metod på att stärka konkurrenskraften. Omkring 8 % av utgifterna för landsbygdsprogrammen används för innovation, samarbete och kunskap. Sverige satsar också på att skapa 640 samarbetstillfällen. Dessutom ges stöd till att stimulera kunskapsöverföringen i syfte att stärka konkurrenskraften och ta itu med miljöutmaningarna. Det kommer att erbjudas mer än 135 000 utbildningsplatser. Denna prioritering kommer också att hjälpa jordbrukssektorn och landsbygdsföretag att införliva resultaten av forskning och innovation i sina produktionssystem.

Jordbrukssektorns konkurrenskraft och hållbart skogsbruk.

För att stärka konkurrenskraften inriktar man sig på att förbättra gårdarnas ekonomiska resultat och underlätta omstruktureringen och moderniseringen av jordbruken för att öka marknadsdeltagandet och diversifiera jordbruksverksamheterna. Nästan 5 % av gårdarna har valts ut för stöd inom denna prioritering. Man förväntar sig att 578 unga jordbrukare kommer att få investeringsstöd, vilket är avgörande för deras verksamhetsutveckling. Åtgärderna inom denna prioritering syftar till att stödja nya jordbrukare och att förenkla processen att ta över befintliga gårdar. Sektorn genomgår strukturella förändringar och med en ökad globalisering skulle nya samarbetsformer kunna leda till en stärkt konkurrenskraft och lönsamhet.

Organisationen av livsmedelskedjan, inklusive bearbetning och marknadsföring av jordbruksprodukter, djurens välbefinnande och riskhantering inom jordbruket

Kompetensutveckling och rådgivning ses som avgörande för att starta småskalig, jordbruksrelaterad produktion där traditionell kunskap är en resurs. När dessa småskaliga producenter bygger upp kunskap kan investeringsstödet leda till etablering av nya företag. I Sverige går nästan 3,5 % av det offentliga stödet inom landsbygdsprogrammet till djurens välbefinnande för att säkerställa ett högt konsumentförtroende för produkterna. Olika insatser gör det möjligt för de olika aktörerna i livsmedelskedjan att samarbeta för att öka värdet på jordbruksprodukterna och förbättra djurens välbefinnande. En välfungerande samarbetsmekanism kan främja utvecklingen av lokala marknader, nya produkter och användningen av gemensamma anläggningar och resurser.

Återställa, bevara och förbättra de ekosystem som är beroende av jord- och skogsbruk

Olika former av kompetensutvecklingsinitiativ ger jordbrukare och andra som utför miljöarbete en ökad förståelse för reglerna om miljöersättningar, stöd till ekologisk produktion och miljöinvesteringar. Närmare 19 % av jordbruksmarken kommer att hanteras inom ramen för avtal som stöder biologisk mångfald, 14 % inom ramen för avtal om en bättre vattenförvaltning och nära 16 % inom ramen för avtal om markförvaltning.

Ett flertal samarbetsprojekt kommer att främja miljöeffekterna för både miljö- och klimatvänligt jordbruk samt miljöinvesteringar.

Stöd till ekologisk produktion och till minskat kväveläckage, skyddsområden och vallodling samt miljöinvesteringar i form av våtmarker är också delar av åtgärderna för att bättra vatten- och markförvaltningen. Nästan 12 % av den totala budgeten är avsedd att användas för ekologisk jordbruksverksamhet, vilket omfattar mer än 200 000 hektar.

Resurseffektivitet och klimat

Energieffektivitet bidrar till att främja resurseffektivitet och stödja övergången till en koldioxidsnål och klimattålig ekonomi, men också till att förbättra gårdarnas livskraftighet och konkurrenskraft samt till att skapa nya arbetstillfällen och andra företag på landsbygden. Pilotprojekt kan också bidra till utvecklingen av nya effektiva tekniker och metoder för att minska energianvändningen. Genom landsbygdsprogrammet i Sverige investeras mer än 48 miljoner euro av offentliga och privata medel inom detta område.

Social delaktighet och lokal utveckling på landsbygden

De valda åtgärderna bidrar till effektiva tjänster och infrastrukturer som gör det mer attraktivt att arbeta och bo på landsbygden. Arbetet med att bevara och utveckla kulturarvet och ge fler möjligheter till kultur- och fritidsaktiviteter är också ett steg i denna riktning. Det finns 48 lokala aktionsgrupper inom Leaderprogrammet som genomför lokala utvecklingsstrategier vilka kommer att omfatta ca 50 % av landsbygdsbefolkningen och förväntas skapa 700 arbetstillfällen. Ytterligare 950 arbetstillfällen kommer att skapas utanför jordbruket genom denna prioritering. Investeringar i bredbandsinfrastruktur kan göras mer effektiva och med högre kvalitet med hjälp av förstudier eller andra samordnande insatser. Sverige bedömer att 36 % av landsbygdsbefolkningen kommer att gynnas av förbättrade tjänster eller förbättrad infrastruktur genom lokala utvecklingsåtgärder, och närmare 5 % genom IKT-åtgärder.

De fyra **största åtgärderna inom landsbygdsprogrammet** med hänsyn till budgeten (total offentlig finansiering) är följande:

- 893 miljoner euro till åtgärd 13: Stöd till områden med naturliga eller andra särskilda begränsningar
- 849 miljoner euro till åtgärd 10: Miljö- och klimatvänligt jordbruk

- 618 miljoner euro till åtgärd 7: Grundläggande tjänster och förnyelse av samhällen på landsbygden
- 454 miljoner euro till åtgärd 11: Ekologiskt jordbruk

Bilaga 1: Vägledande offentligt stöd för landsbygdsutvecklingsprogrammet i Sverige

Målgrupp	Åtgärd	Offentliga anslag i euro	%
Prioritet 2: Jordbruksföretagens livskraft och deras konkurrenskraft samt hållbar skogsförvaltning		318 986 700,00	8,05 %
2A: Ekonomiska resultat, omstrukturering och modernisering 4,92 % av jordbruksföretagen med stöd från landsbygdsutvecklingsprogrammet	01 kunskap	11 239 816,00	0,28 %
	02 rådgivningstjänster	6 845 058,00	0,17 %
	04 investeringar	248 18 300,00	6,26 %
	16 samarbete	37 178 892,00	0,94 %
	2B: Generationsskiften 0,76 % av jordbruksföretagen med stöd från ett landsbygdsutvecklingsprogram för affärsutvecklingsplaner /investeringar för unga jordbrukare	06 jordbruks- och affärsutveckling	15 537 634,00
Prioritet 3: Organisation av livsmedelskedjan, inklusive bearbetning och marknadsföring av jordbruksprodukter, djurens välbefinnande och riskhantering		188 250 757,00	4,76 %
3 A: Förbättra primärproducenternas konkurrenskraft 0,93 % av jordbruksföretagen får stöd för deltagande i kvalitetssystem, lokala marknader och korta leveranskedjor, samt producentgrupper/producentorganisationer	01 kunskap	15 466 286,00	0,39 %
	02 rådgivningstjänster	1 977 206,00	0,05 %
	04 investeringar	8 686 4950,00	0,22 %
	14 djurens välbefinnande	138 394 631,00	3,49 %
	16 samarbete	24 016 139,00	0,61 %

Prioritet 4: Återställa, bevara och främja ekosystem kopplade till jord- och skogsbruk¹		2 376 369 6370,00	59,98 %
4A Biologisk mångfald	01 kunskap	73 529 365,00	1,86 %
0,03 % enligt avtal om att förbättra olika typer av skogsområden	02 rådgivningstjänster	37 849 3520,00	0,96 %
		7 613 611,00	0,19 %
18,56 % enligt avtal om att förbättra jordbruksmarken	04 investeringar	40 649 459,00	1,03 %
	07 grundläggande tjänster	11 746 957,00	0,30 %
4B Vattenförvaltning	08 skogsbruk	848 782 454,00	21,42 %
13,84 % enligt avtal om att förbättra jordbruksmarken	10 miljö- och klimatvänliga jordbruk	454 387 097,00	11,47 %
		893 333 333,00	22,55 %
4C Markerosion och markskötsel	11 ekologiskt jordbruk	8 478 009,00	0,21 %
15,73 % enligt avtal om att förbättra jordbruksmarken	13 områden med naturliga begränsningar		
	16 samarbete		
Prioritet 5: Resurseffektivitet och övergång till en koldioxidsnål och klimattålig ekonomi inom jordbruks-, livsmedels- och skogsbrukssektorn		48 038 164,00	1,21 %
5C Förnybar energi	04 investeringar	7 371 909,00	0,19 %
Sammanlagda investeringar i produktion av förnybar energi 75 175 447,00 EUR			
	06 jordbruks- och affärsutveckling	14 536 999,00	0,37 %
	16 samarbete	2 856 927,00	0,07 %
5D Minskning av växthusgas- och ammoniakutsläpp	04 investeringar	9 080 752,00	0,23 %
5,65 % av djurenheter som berörs av investeringar i djurförvaltning som syftar till att minska utsläppen av växthusgaser och/eller ammoniak			
	06 jordbruks- och affärsutveckling	9 857 549,00	0,25 %
	16 samarbete	4 334 028,00	0,11 %
Prioritet 6: Social delaktighet, fattigdomsbekämpning och ekonomisk utveckling på landsbygden		885 990 973,00	22,36 %

¹ Utgifterna i prioritering 4 är planerade för prioriteringen som helhet och inte för individuella fokusområden

6A Diversifiering, etablering av småföretag och skapande av arbetstillfällen 950 arbetstillfällen som skapats i projekt som får stöd	01 kunskap	10 743 019,00	0,27 %
	02 rådgivningstjänster	4 101 790,00	0,10 %
	04 investeringar	5 397 536,00	0,14 %
	06 jordbruks- och affärsutveckling	39 153 647,00	0,99 %
	16 samarbete	29 352 688,00	0,74 %
6B Främjande av lokal utveckling 52,50 % av landsbygdsbefolkningen omfattas av lokala utvecklingsstrategier 35,79 % av landsbygdsbefolkningen gynnas av förbättrade tjänster/infrastruktur 1 700 nya arbetstillfällen (genom Leaderprogrammet)	01 kunskap	5 634 409,00	0,14 %
	02 rådgivningstjänster	2 469 366,00	0,06 %
	07 grundläggande tjänster	99 941 512,00	2,52 %
	16 samarbete	28 981 952,00	0,73 %
	19 Leaderprogrammet och lokalt ledd utveckling	180 645 162,00	4,56 %
6C Tillgång till IKT och dess kvalitet 4,86 % av landsbygdsbefolkningen gynnas av nya eller förbättrade tjänster/infrastrukturer (IKT)	07 grundläggande tjänster	477 956 989,00	12,06 %
	16 samarbete	1 612 903,00	0,04 %
Tekniskt bistånd		143 797 069,67	3,63 %
Totala offentliga utgifter i euro		3 961 703 300,67	100 %